

Dạy học trải nghiệm môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật lớp 10 ở Trường trung học phổ thông Chuyên Ngoại ngữ, Trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Quốc gia Hà Nội

Lê Thị Xuân Hoa*

*Trường trung học phổ thông Chuyên Ngoại ngữ,
Trường Đại học Ngoại ngữ, Đại học Quốc gia Hà Nội
Received: 15/9/2023; Accepted: 22/9/2023; Published: 11/10/2023

Abstract: Teaching 10th grade Economics and Law Education with experiential teaching method is a necessary requirement in absorbing the spirit of the new General Education Program, meeting the increasing requirements of education. The author has researched in general the theoretical aspects of experiential teaching, and at the same time understood the objectives, content, organizational form, implementation process of experiential teaching, thereby illustrating the application of experiential teaching in 10th grade Economics and Law Education for students at the Foreign Language Specialized School, the University of Languages and International Studies, Hanoi National University in order to contribute to innovating teaching methods, improving the quality of education.

Keywords: Experiential teaching, 10th grade Economics and Law Education, Foreign Language Specialized School

1. Đặt vấn đề

Giáo dục là lĩnh vực có vai trò cực kỳ quan trọng đối với mọi quốc gia, dân tộc ở mọi thời đại. Bước vào kỉ nguyên hội nhập toàn cầu cùng sự bùng nổ của cuộc cách mạng khoa học công nghệ, vai trò của giáo dục và đào tạo được xem là chìa khoá then chốt cho sự phát triển bền vững của con người và xã hội. Con người cần chiếm lĩnh tri thức vì nếu không có tri thức con người sẽ luôn bị cản trở, luôn bị bất lực trước những thách thức của cuộc sống đặt ra, do đó sẽ không thể giải quyết được những bài toán cho sự phát triển của chính bản thân con người cũng như đất nước mình. Trong bài toán đó, giáo dục chính là “quốc sách hàng đầu” góp phần nâng cao dân trí cho các quốc gia, các dân tộc.

Trên tinh thần Nghị quyết 29-NQ/TW của Đảng ngày 04/11/2013 tại Hội nghị trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện GD&ĐT trong đó nghị quyết cũng đưa ra một trong những nhiệm vụ là “Đổi mới nội dung giáo dục theo hướng tinh giản, hiện đại, thiết thực, phù hợp với lứa tuổi, trình độ và ngành nghề; tăng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn” [5; tr.4] cũng như “Tập trung dạy cách học, cách nghĩ, khuyến khích tự học, tạo cơ sở để người học tự cập nhật và đổi mới tri thức, kỹ năng, phát triển năng lực. Chuyển từ học chủ yếu trên lớp sang tổ chức hình thức học tập đa dạng, chú ý

các hoạt động xã hội, ngoại khóa, nghiên cứu khoa học” [5; tr.5]

Bộ Giáo dục và Đào tạo (tháng 4 năm 2017), trong Dự thảo chương trình giáo dục tổng thể phổ thông cũng đã đưa ra quan điểm xây dựng chương trình, mục tiêu chương trình giáo dục phổ thông,.. Đặc biệt là coi trọng và tăng cường hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong chương trình giáo dục phổ thông [1; tr.11]

Tiếp thu những quan điểm chỉ đạo nhằm đáp ứng yêu cầu của Chương trình giáo dục phổ thông mới 2018, cũng như thấy được tầm quan trọng và tính hiệu quả của việc dạy học thông qua trải nghiệm; tác giả đã nghiên cứu áp dụng dạy học trải nghiệm trong môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật lớp 10 cho học sinh (HS) Trường trung học phổ thông Chuyên Ngoại ngữ, Đại học Ngoại ngữ, Đại học Quốc gia Hà Nội (Trường THPT Chuyên Ngoại ngữ, ĐHNH, ĐHQGHN).

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm Dạy học trải nghiệm

Dạy học trải nghiệm là quá trình dạy học thông qua thực nghiệm ngoài thực tiễn. Thuyết hoạt động trải nghiệm ban đầu được nhà tâm lý học David Kolb nêu ra, ông chỉ rõ tầm quan trọng của trải nghiệm đối với quá trình học tập. Ông định nghĩa học trải nghiệm chính là “Quá trình mà kiến thức được tạo

ra thông qua việc chuyển đổi kinh nghiệm. Kết quả của kiến thức là từ sự kết hợp của việc nắm bắt và chuyển đổi kinh nghiệm”[4; tr.1]

Theo PGS.TS Đinh Thị Kim Thoa: “Thực hành, trải nghiệm đều là những phương thức học hiệu quả, gắn với vận động, với thao tác vật chất, với đời sống thực tiễn. Việc học thông qua làm, học đi đôi với hành và học từ trải nghiệm đều giúp người học đạt được tri thức và kinh nghiệm nhưng theo các hướng tiếp cận không hoàn toàn như nhau, trong đó trải nghiệm có ý nghĩa giáo dục cao nhất và có phần bao hàm cả làm và thực hành”[6; tr.1]

Quan điểm của tác giả Bùi Ngọc Diệp: “Hoạt động TNST về cơ bản mang tính chất là các hoạt động tập thể trên tinh thần tự chủ cá nhân, với sự nỗ lực nhằm phát triển năng lực sáng tạo và cá tính riêng của mỗi cá nhân trong tập thể” [5; tr.6]. Và “Hoạt động TNST được tổ chức dưới nhiều hình thức khác nhau như hoạt động câu lạc bộ, tổ chức trò chơi, diễn đàn, sân khấu tương tác, tham quan dã ngoại, các hội thi, hoạt động giao lưu, hoạt động nhân đạo... Mỗi hình thức hoạt động trên đều mang ý nghĩa nhất định.” [3; tr.2]

2.2. Tổ chức dạy học trải nghiệm môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật tại Trường THPT Chuyên Ngoại ngữ, ĐHNH, ĐHQGHN

2.2.1. Mục tiêu, nội dung, hình thức tổ chức dạy học trải nghiệm môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật tại Trường THPT Chuyên Ngoại ngữ, ĐHNH, ĐHQGHN

Mục tiêu của việc tổ chức dạy học trải nghiệm:

Về kiến thức:

HS hiểu được những kiến thức phổ thông, cơ bản, cần thiết về kinh tế và pháp luật Việt Nam.

Nhận thức được vai trò của kinh tế và pháp luật đối với đời sống con người và sự phát triển của đất nước.

Về kỹ năng:

Kỹ năng làm việc nhóm: phân công công việc và hợp tác trong nhóm;

Kỹ năng thu thập và xử lý thông tin, sử dụng công nghệ thông tin

Kỹ năng thuyết trình (thiết kế tập san, dựng video, trình bày);

Kỹ năng xử lý tình huống, kỹ năng giao tiếp, lập kế hoạch và quản lý quỹ thời gian,...

Về thái độ:

Yêu nước, tin tưởng vào sự phát triển kinh tế của

đất nước;

Tự hào về các làng nghề truyền thống trên nước, cùng cố và tăng cường thêm tình yêu quê hương đất nước;

Có ý thức học tập, rèn luyện và có trách nhiệm công dân khi tham gia vào các hoạt động kinh doanh và thực hành pháp luật.

Nội dung của việc tổ chức HĐTN: Cần chú ý đến đặc trưng cấp học, nội dung Giáo dục Kinh tế và Pháp luật và đặc điểm tâm lý HS để lựa chọn và thiết kế nội dung trải nghiệm. Với kiến thức môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật lớp 10 nói chung đều có khả năng thiết kế các nội dung về hoạt động khám phá cá nhân, hoạt động lao động, hoạt động xã hội và phục vụ cộng đồng, hoạt động giáo dục hướng nghiệp. Tuy nhiên cụ thể mỗi bài sẽ phù hợp với nội dung trải nghiệm khác nhau.

Hình thức tổ chức và loại hình hoạt động của dạy học trải nghiệm:

Tổ chức trò chơi: Trò chơi phát huy tính sáng tạo, hấp dẫn và gây hứng thú cho HS, giúp HS dễ tiếp thu kiến thức, rèn luyện tác phong nhanh nhẹn. Một số trò chơi được sử dụng nhiều như trò chơi học tập, trò chơi vận động, trò chơi mô phỏng,...

Tổ chức diễn đàn: được tổ chức với quy mô khác nhau. Chủ đề của diễn đàn xây dựng dựa trên nội dung các hoạt động giáo dục.

Tổ chức cuộc thi: tổ chức dưới nhiều hình thức khác nhau như thi giải ô chữ, đố vui, thi kể chuyện theo tranh, thi đóng vai...

Hoạt động chiến dịch: Mỗi chiến dịch mang một chủ đề định hướng nội dung học tập trải nghiệm, quy mô của hoạt động chiến dịch có thể tổ chức trong không gian nhà trường hoặc ngoài nhà trường.

Tổ chức tham quan dã ngoại: tham quan các làng nghề, danh lam thắng cảnh, nhà máy xí nghiệp,...

2.2.3. Minh họa tổ chức hoạt động trải nghiệm trong môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật tại Trường THPT Chuyên Ngoại ngữ, ĐHNH, ĐHQGHN

Bước 1. Xác định quan điểm, nhu cầu, điều kiện tổ chức trải nghiệm

Nhận thức cần đổi mới phương pháp giảng dạy và thống nhất trong nhóm chuyên môn: Để phù hợp với tinh thần của Chương trình giáo dục phổ thông mới 2018, phát huy tính sáng tạo và phát triển năng lực cho người học, nhóm chuyên môn phụ trách cần họp bàn và thống nhất với nhau để đưa ra giải pháp, xây dựng các ý tưởng sử dụng những phương pháp

dạy học khác nhau để nâng cao chất lượng dạy và học, trong đó đề cao phương pháp tổ chức hoạt động trải nghiệm sáng tạo. Thống nhất cao quan điểm dạy học trải nghiệm. Tiến hành thảo luận các ý tưởng tổ chức trải nghiệm như thế nào, chọn chủ đề học tập nào thì phù hợp, sau đó lên kế hoạch sơ bộ tổng thể cho những ý tưởng đó.

Xác định đối tượng hỗ trợ, phối hợp: Như đã biết, tổ chức trải nghiệm tạo được hiệu quả cao là một việc không dễ dàng, tổ chức trải nghiệm bài bản với quy mô lớn cần có sự phối hợp các bộ phận liên quan: có vấn Đoàn, công ty tổ chức sự kiện, giáo viên chủ nhiệm khối 10, Ban Liên chi... để xây dựng chương trình và triển khai tới phụ huynh, học sinh.

Bước 2. Xác định chủ đề trải nghiệm

Chủ đề 4: Sản xuất kinh doanh và các mô hình sản xuất kinh doanh.

Bước 3. Xác định mục tiêu trải nghiệm

Kết quả mong muốn học sinh hình thành sau chuyến đi:

Về kiến thức: học sinh tìm hiểu về sản xuất kinh doanh và mô hình sản xuất kinh doanh.

Biết được những vai trò của sản xuất kinh doanh cũng như nhận biết và phân biệt được một số mô hình sản xuất kinh doanh tiêu biểu và đặc điểm của chúng.

3. Kết luận

Trong dạy học, có nhiều các phương pháp khác nhau, trải nghiệm là phương pháp dạy học tiếp cận thực tiễn. Xác định được dạy học thông qua trải nghiệm sáng tạo giữ một vị trí rất quan trọng trong Chương trình giáo dục phổ thông mới, giúp đáp ứng ngày càng cao yêu cầu của giáo dục đào tạo, vì vậy khi là một giáo viên tác giả đã nghiên cứu để đưa dạy học trải nghiệm vào dạy học môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật lớp 10 tại Trường THPT Chuyên Ngoại ngữ, ĐHNH, ĐHQGHN.

Dạy học thông qua tổ chức trải nghiệm giúp học sinh rèn luyện kỹ năng sống, phát triển nhiều năng lực cần thiết; hình thành và phát triển phẩm chất, nhân cách, các năng lực, tâm lý xã hội, giúp các em tích lũy kinh nghiệm và phát huy sáng tạo để áp dụng vào thực tế cuộc sống hàng ngày.

Thông qua việc hoạt động trải nghiệm, giáo dục sẽ được gắn liền với thực tiễn, giảm kiến thức hàn lâm khó hiểu. Học sinh sẽ có thêm những tháng ngày học tập đầy mới mẻ mang lại nhiều ý nghĩa đối với các em. Vì được thay đổi môi trường học tập, sẽ tạo

hứng thú cho HS; đưa đến cơ hội cho HS có những trải nghiệm mới lạ, khác với cuộc sống thường ngày ở thành phố.

Bài thu hoạch qua hoạt động trải nghiệm được đánh giá bằng điểm, lấy vào điểm hệ số 2; giảm thời gian, công sức cho học sinh nhưng mang lại hiệu quả tốt. Bài thu hoạch khích lệ sự sáng tạo của người học.

Bên cạnh đó, học sinh được phối hợp chặt chẽ để tìm hiểu kiến thức chuyên môn, cùng chơi những trò chơi, trải nghiệm làng nghề, tham gia các tiết mục văn nghệ trong suốt chuyến đi; qua đó không còn khoảng cách giữa các học sinh trong nhóm, trong lớp, trong khối. Các em được thể hiện tất cả những gì mình có, hình thành và phát huy kỹ năng hòa nhập vào cộng đồng, sự mạnh dạn, tự tin... là những điều cần thiết cho công dân toàn cầu trong thời đại mới.

Học tập thông qua hoạt động trải nghiệm sáng tạo cũng đúng như quan điểm của Khổng Tử, như trong một câu nói nổi tiếng của ông: *"Những gì tôi nghe, tôi sẽ quên. Những gì tôi thấy, tôi sẽ nhớ. Những gì tôi làm, tôi sẽ hiểu."*

Qua những nghiên cứu dạy học trải nghiệm ở môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật và Pháp luật lớp 10 tại Trường THPT Chuyên Ngoại ngữ, ĐHNH, ĐHQGHN tác giả nhận thấy việc dạy học môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật lớp 10 thông qua tổ chức hoạt động trải nghiệm có tính khả thi và sẽ đem lại những hiệu quả thiết thực trong dạy và học môn Giáo dục Kinh tế và Pháp luật nói riêng cũng như áp dụng trong các môn học khác nói chung, góp phần nâng cao chất lượng hiệu quả giáo dục.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017), *Chương trình Giáo dục phổ thông – Chương trình tổng thể*.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông môn Giáo dục công dân*. Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo.
3. Bùi Ngọc Diệp (2015), *Hình thức tổ chức các hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong nhà trường phổ thông*, Tạp chí khoa học giáo dục, số 113 - Tháng 02/2015.
4. David A.Kolb (2015), *Lý thuyết học qua trải nghiệm*, Tạp chí khoa học - trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
5. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*.